

Murkova pisma Jagiću (1887–1923)

Marko Jesenšek

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, SI 2000 Maribor;
Slovenska akademija znanosti in umetnosti, II. razred za filološke in literarne vede,
Novi trg 3, SI 1000 Ljubljana, marko@jesensek.si

V Narodni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, NSK) hranijo korespondenco med Matijem Murkom in Vatroslavom Jagićem, ki je širši javnosti še neznana: ohranjenih je enainštirideset pisem in štirinajst dopisnic, ki jih je Murko pisal Jagiću skoraj dosledno v slovenščini – le dve pismi sta v nemščini, tri razglednice pa v hrvaščini. Dopisovanje se začne leta 1887, ko se je Murko kot štipendist dunajske univerze izpopolnjeval v Rusiji (St. Peterburg, 22. okt. 1887) in se zaključil tik pred Jagićevo smrtjo (Praga, 12. 7. 1923).

Ključne besede: Matija Murko, Vatroslav Jagić, korespondenca, Narodna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu (NSK), slovenski jezik

Die National- und Universitätsbibliothek in Zagreb (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, NSK) beherbergt die bisher noch wenig bekannte Korrespondenz zwischen Matija Murko und Vatroslav Jagić. Es sind einundvierzig Briefe und vierzehn Postkarten erhalten; mit der Ausnahme von zwei Briefen in deutscher und drei Postkarten in kroatischer Sprache verfasste Murko die gesamte Korrespondenz auf Slowenisch. Der Schriftwechsel begann 1887, als Murko mit dem Stipendium der Wiener Universität auf Fortbildung in Russland weilte (St. Petersburg, 22. Okt. 1887) und endete kurz vor dem Tod Jagićs (Prag, 12. Juli 1923).

Schlüsselwörter: Matija Murko, Vatroslav Jagić, Korrespondenz, National- und Universitätsbibliothek in Zagreb (NSK), Slowenisch

Hrvaški jezikoslovec, slavist, leksikograf in filolog Alojz Jembrih me je opozoril, da v Narodni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu¹ (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, NSK) hranijo korespondenco med Matijem Murkom in Vatroslavom Jagićem, ki je širši javnosti še neznana:

---

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (*Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine*, vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

No, svračam vam pozornost da u Nacionalnoj i sveuč. knjižnici u Zagrebu imaju na mikro-filmu Murkova pisma V. Jagiću (njih 55 tu su i razglednice). Uglavnom je pisao Murko na slovenskom, mislim da su dva pisma na njemačkom jeziku. Bilo bi dobro kada biste si ta pisma dali kopirati na papir i da ih netko od slovenista obradi. Signatura vam je u NSK R 4610b fascikl Murko Jagiću. (Jembrih, 22. 1. 2019)

V fasciklu *Murko Jagiću* (NSK R 4610b) je ohranjenih petinpetdeset enot, tj. enainštirideste pisem in štirinajst dopisnic. Sporazumevalni jezik je slovenski (devetintrideset pisem in deset dopisnic), le dve pismi (nemščina) in tri razglednice (hrvaščina) so napisane v neslovenščini. Korespondenca je zbrana v dveh mapah: (1) v prvi mapi (1887 do 1898) je štiriindvajset dopisov (devetnajst pisem in pet dopisnic), in sicer (a) pet pisem iz Peterburga (med njimi se eno nepopolno, manjka začetek, nahaja v drugi mapi), (b) eno pismo iz Lvova, (c) eno pismo iz Moskve, (č) devet pisem z Dunaja (eno je napisano v nemščini), (d) dve dopisnici z Dunaja, (e) dve pismi z Bleda, (f) dve pismi in (g) dve dopisnici iz Zagreba ter (h) ena dopisnica iz Djakovega; (2) v drugi (1900 do 1923) je enaintrideset dopisov (dvaindvajset pisem in devet dopisnic), in sicer (a) ena dopisnica iz Sevastopola (hrvaščina), (b) sedemnajst pisem in (c) štiri dopisnice iz Gradca, (č) ena dopisnica/razglednica s Triglava, (d) ena dopisnica iz Benešova (grad Konopišče), (e) eno pismo (v nemščini) in (f) dve dopisnici iz Leipziga, (g) tri pisma s Prage, (h) zadnje pismo v tej mapi sem prištel k pismom iz Peterburga. Gre za nepopolno Murkovo zgodnje pismo iz peterburškega obdobja in bi moralo biti v prvi mapi. Pismu manjka začetek, zato ga ni mogoče natančno datirati, vendar pa iz vsebine sklepam, da ga je Murko napisal kmalu po prihodu v Rusijo, verjetno v začetku oktobra 1887. Zdi se, da bi lahko bilo to prvo Murkovo pismo Jagiću iz Peterburga, ki ga je zaključil s šaljivo domislico o svojem (ne)znanju ruščine: »Jaz sem že celo Peterburžec, samo ruski še ne znam, tega pa na tej lastnosti ne treba.«

V dopisovanju z Jagićem spremljamo Murkovo strokovno pot: začela se je (1) na študijskem izpopolnjevanju v Rusiji leta 1887 (dopisi iz Peterburga, Moskve in Lvova); po vrnitvi je leta 1889 nadaljevala (2) na Dunaju z delom za Jagićev *Archiv*; sledila je profesura, in sicer (3) je leta 1897 na Dunaju postal privatni docent za slovansko filologijo; (4) leta 1902 je na graški univerzi nasledil Kreka in postal redni profesor za slovansko filologijo; (5) leta 1917 je prišel za kratek čas na univerzo v Leipzigu, kje je nasledil Avgusta Leskiena; (6) imenovan je bil za profesorja slavistike na Univerzi v Zagrebu, vendar pa je (7) leta 1920 raje odšel na Karlovo univerzo v Prago, kjer je postal redni profesor za jugoslovanske jezike in književnosti (tam se je tudi upokojil leta 1931). Murko si je iz teh univerzitetnih središč redno dopisoval z Jagićem, nekaj posameznih dopisnic pa mu je poslal tudi iz Sevastopola (Krim), Benešova (grad Konopišče), Zagreba, Djakovega, Bleda in s Triglava (avgust 1907).

Pisma iz Rusije

Iz Murkovega študijskega bivanja v Rusiji je ohranjenih sedem pisem, štiri iz Peterburga (10./22. oktober 1887, 2./14. januar 1888, 14./26. januar 1888, 25. februar/8. marec 1888 in eno nepopolno pismo, verjetno iz začetka oktobra 1887), eno iz Moskve (13./25. [1.] 1889) in Lvova (21. februar 1889). V pismih iz Peterburga je dosledno navajal datume po julijanskem in gregorijanskem koledarju, tako da je na prvem mestu zapisal »počasnejši« pravoslavni ruski datum, na drugem mestu pa katoliškega »slovenskega«, ki je bil dvanajst dni »hitrejši«. Leto 1888 je bilo prestopno – Murko je to upošteval pri navajanju »slovenskega« datuma (25. 2. in 8. 3. 1888). Pismo iz Moskve ima dva datuma, pravoslavnega in katoliškega, vendar pa brez navedbe meseca. Zanesljivo gre za januar, saj je februarja pisal Jagiću iz Lvova: »Kakor vidite, sem že bolj doma: v Lvov sem se pripeljal 17. t. m. rano. Iz Moskve sem odpotoval 23. jan. (... febr.), v Kijevu pa ostal po nevolji dalje nego je bilo treba, ker nesem mogel dobiti zagraničnago pasporta.« (21. 2. 1889) – pismo iz katoliškega Lvova je datirano po gregorijanskem koledarju.

Murkovo študijsko bivanje v Rusiji je tesno povezano z Jagićevim prihodom na dunajsko univerzo, kjer je jeseni leta 1886 nasledil upokojenega Franca Miklošiča. Murko se je odločil za študij na Dunaju, ne v bližnjem Gradcu, ker so glavnemu mestu države »izkazovali Slovenci posebne simpatije«, še bolj pa »zato, da bi poslušal Miklošiča« (Murko 1951: 38), saj si je že na višji gimnaziji v Mariboru zelo prizadeval za uveljavitev na področju slavistike. Z Miklošičem, ki ga je iz ozko jezikoslovnih vprašanj preusmerjal na širše kulturološko področje, sta se med študijem zelo zblížala (Hartman 2002: 74), tako da ga je profesor »zaposloval s prepisovanjem raznega gradiva za svoja dela, zlasti za besednjake« (Murko 1951: 40). Razumljivo je, zakaj je Murko prvo peterburško pismo Jagiću zaključil tudi spoštljivimi pozdravi za Miklošiča (in profesorja germanistike Richarda Heinzla, pri katerem je Murko doktoriral): »Klanjaje se g. Miklošiču in g. Heinzlu, kteremu bom še pisal, kakor sem sam obljubil, Vaši milostni gospe in gdč. Stanki, pozdravlja Vas in Nikito. Kakor tudi svoje kolege vdani D^r MMurko« (10./22. 10. 1887).

Murko je dobil Lindheimovo potovalno štipendijo za Peterburg leto dni po Jagićevem prihodu iz peterburške na dunajsko univerzo. Miklošičev naslednik na Dunaju je Murku pri tem pomagal, saj se je zavzel zanj med osmimi prijavljenimi kandidati, verjetno tudi zato, ker je bil Miklošičev učenec in šele drugi študent filozofske fakultete, ki je študij zaključil s slavnostno *promotio sub auspiciis Imperatoris*, tj. *pod nadzorom cesarja*.² Murko je za svečano

---

² Gre za čast, ki so jo v 17. stoletju na dunajski univerzi uvedli jezuiti in je bila sprva namenjena le najboljšim študentom filozofske fakultete. Promocijo je odobril cesar, njegov odposlanec

promocijo pripravil predavanje *Die Bedeutung der Fremdwörter*, ki ga je kasneje objavil *Wiener Zeitung*, Jagić pa mu je na slavnostno promocijo poslal čestitko iz univerze v Peterburgu, kjer je pred odhodom na Dunaj takrat še zadnje leto predaval slavistiko.

Murkovo študijsko bivanje v Rusiji se je začelo sredi septembra 1887, ko se je skupaj z Jagićem in češkim jezikoslovcem Františkom Pastrnekom³ udeležil sedmega ruskega arheološkega kongresa v Jaroslavlju. V Petrograd so prišli konec septembra 1887 (Murko 1951: 65), prvo nepopolno ohranjeno pismo pa je Murko poslal Jagiću že v začetku oktobra 1887. Ohranjena sta le zadnja dva lista, na katerih so v cirilici zapisana imena štirih profesorjev in njihovi predmeti (vsebine), ki jih predavajo na peterburški univerzi. Nepopolni seznam zaključujejo Aleksander Iljič Nezelenov, predavatelj sodobne ruske književnosti (4 ure), Petr Osipovič Morozov, predavatelj zgodovine gledališča 17. in 18. stoletja (2 ure), Vladimir Ivanovič Lamanski, jezikoslovec in zgodovinar, predavatelj slovanskih narečij (4 ure) in zgodovinar ter bizantolog Vasilij Grigorjevič Vasiljevski (4 ure). Žal pa so se predavanja pokrivala, tako da vsega, kar ga je zanimalo, ni mogel spremljati:

To je gotovo zadosti, sicer pa že pri Lamanskem ena ura z Millerjem koliduje, kakor sploh še nekatere druge lekcije ktere bi rad slušal n. pr. Mozorova: Lit. rus. dramy ali ne mogoče; čudo, tako malo predavanj in ta še so vsled tega, da morajo istorsko-filologi biti primerjalisti, slabo razdeljena. (Oktober 1887)

Gore od uma se mi je tak dopalo imel sem ga od Millera, da si skoro sam kupim izdanije Griboëdova in iz njega bom se mnogo mest naj leže na pamet učil. Sploh bom odzdaj svojo delavnost osredotočil v čitanji. (10./22. 10. 1887)

Morozov se mi neprenehoma dopada, škoda da samo 3 ure čita, danes je govoril o tem, kako so bili vsi začetki ruske narodne drame v klicah, ali bizantinizem ruskega duhovenstva jih je podavil. Ker tudi Galackova že pridno čitam, moram Vam priznati, da se mi »grekoslavjanskij mir« zmirom menje in menje dopada, da me pa sedanji ne more povzdigniti v nebesa, itak vete; [...] Te dni je Nezelenov govoril o vsebini »Gore ot uma« [op. p. Gribojedov: Gorje

---

pa je izbranemu doktorandu na podelitvi izročil častno darilo, tj. zlato insignijo ali medaljon s cesarjevim portretom. V 18. stoletju so bili tako promovirani tudi že doktorji iz nižjega plemstva in srednjega razreda. V 19. stoletju so bili le redki doktorandi deležni te časti, pogosteje pa je taka promocija potekala po letu 1888. Murko je bil osmega februarja 1886 poseben izbravec, saj je njegov doktorat *sub auspiciis Imperatoris* takrat bil še zelo posebna nagrada – za odličnega študija je dobil cesarjevo darilo, tj. »velik krasen prstan s cesarsko krono in inicijalkami F. J. I iz diamantovih drobcev in s štirinajstimi velikimi briljanti v zlatem okviru« (Murko 1951: 50).

³ František Pastrnek (4. oktober 1853 Kelč – 17. februar 1940 Praga) je bil češki jezikoslovec, slavist, etnograf, dialektolog, publicist, urednik staroslovanskih in cerkvenoslovanskih literarnih spomenikov, bibliograf in univerzitetni učitelj; učenec Vatroslava Jagića in Franca Miklošiča. V prvih Murkovih letih na praški univerzi je bil rektor Karlove univerze v Pragi (1923 do 1924).

pametnemu], seveda previdno ali študent je študenta pogledaval in jaz bi jim rad po konci lekcije povedal, kdo Vam napiše moderno tako komedijo? (2./14. 1. 1888)

Murka so najbolj zanimala predavanja Oresta Fjodoroviča Millerja, ruskega folklorista nemškega porekla in profesorja ruske književnosti, »o ruski slovstveni zgodovini s slavjanofilskega idejnega vidika« (Murko 1951: 67). Dolgo pa teh predavanj ni mogel poslušati, saj je bil Miller 8./20. 10. 1887 z dekretom umaknjen z univerze:

Glavna novost: g. Miller ima že tretji den dekret, da je odstavljen. Dekret v ruskem uradnem štilu obsega 3½ strani, poslan [nečitljivo: popečitelju] in od tega rektorju v izpolnjenje. Govori se tam, da je g. M.[iller] govoril neprimerno o obče spoštovani osebi tajnem svetniku K., kterege so na samem Prestolu čislali. Na terjatev ministra, naj predloži popečitelju svojo lekcijo, tega ne storil, ampak njemu samo ustno razjasnil. Zdaj pa je naenkrat sam v javnost stopil. ([nečitljivo: Grašdanin] je namreč M.[illerja] strastno napal in potem je on natisnil dotični oddelek svojega predavanja v [nečitljivo: Ra?. K? č. 267]. On se sklicuje na svojo profesorsko [nečitljivo], ali ta ne bo kar [nečitljiv besedna zveza] (sledi dolgo razjasnilo o tem). On je dolžan držat se zakonov in prava svobode nauke ne v tem, da predava mladim ljudem, bodočim služabnikom gospodarju in Rusiji, v duhu ki je nasproten ruski istoriji. Ker minister ne bi mogel biti za to odgovoren svojemu gospodarju in Rusiji, zaradi ga odstavlja! (10./22. 10. 1887)

Murku je bilo žal, da Miller ni smel več predavati, ker je bil eden izmed boljših profesorjev v Rusiji:

Tak! prišel sem slušat zgodovino s.[lovanske] lit., zdaj pa niti profesora ne bo. Jaz sicer ne izgubim mnogo, ker v zadnjem času sem že začel izpuščati nektera predavanja pri M., ker preveč besed in malo snovi mi je že presedalo. Kakor značaj in človekoljuben mož se mi pa vendar M.[iller] dopada in pri vsem tem mislim, da je gotovo že eden iz boljših profesorov na Ruskem. (10./22. 10. 1887)

Kmalu je začel izostajati od nekaterih predavanj, ker so bila premalo strokovna in preveč anegdotična. Lamanskega je sicer rad poslušal, »kadar npr. ocenjuje zgodovinska dela o Slovanih, kar se mu včasih celo posreči, ravno tako Vam govori dobro o razvitiji slov.[anskih] narečij« (10./22. 10. 1887), vendar ni bil dober predavatelj niti filologije niti zgodovine (Murko 1951: 67), ker se je zaradi preobsežne vsebine izgubljal, tako da:

[...] naenkrat nam začne kake anekdote vmes pripovedovati, da se Bog smili. Čehov kakor znate ne ljubi; na peterb. vseučilišči sem imel priliko slišati, da so Slovaki na Ogrskem kot osmo prošnjo dodavali: in reši nas tudi čeških činovnikov. On lepo pripoveduje, da so slovaški jezik začeli katoliki pisati, ki so se hoteli v tem ločiti od protestantov in smatrali češki jezik za protestantski. Ali tukaj je katolicizem dobro došel. Ker je Štur napisal znane fantazije, tedaj le divide et impera, kakor si oni predstavljajo. (10./22. 10. 1887)

Murko se s tako poenostavljeno razlago seveda ni strinjal in je profesorja v razgovoru po predavanju opozoril, da protestanti še vedno uporabljajo češke knjige in češki jezik, le da »ř kak r čitajo« in da je jezikovno ter narodnostno »razcepljenje tudi madjarstvo podpihovalo in podpiralo«. V *Spominih* je to misel le jezikovno popravil v »Odreši nas čeških uradnikov!« in dodal, da »/p/o takšen pouk vendar nisem odpotoval v Petrograd« (Murko 1951: 67)! Z Lamanskim se je nekajkrat srečal in pogovarjal tudi v Slovanskem dobrodelnem društvu. Jagiću je »dialog« z njim takole opisal: »Jaz se tudi ne spuščam rad v take debate in sem n.pr. potem enkrat v Slavj. obč. skoro popolnoma molčal, ko mi je V. I. zlo porogljivo dokazoval, da mi nemamo "vaterlanda" nego samo "heimat" [...]« (2./14. 1. 1888) Več kot šestdeset let pozneje je v *Spominih* ta zapis (»zlo porogljivo dokazoval«) omilil (»razlagal«) v stvarno spoznanje: »Precej resnice je bilo v besedah Lamanskega, ko mi je razlagal, da mi nimamo Vatreland (očetnjavo), marveč Heimat (domovino).« (Murko 1951: 76) Zdi se, da je prvi del (Petrograd) IV. poglavja *Spominov* (Študijsko bivanje v Rusiji) napisan po Murkovih pismih Jagiću iz Rusije.

Murko je bil Jagiću hvaležen, da mu je pomagal pri štipendiji, ki sicer ni bila visoka in »niti za eno leto ne bi bila zadoščala« (Murko 1951: 60). V Petrogradu je zato že v začetku leta 1888 začel razmišljati, da mora »skoro začeti tak ali drugače služiti si, vsaj del potrebnih sredstev« (14./26. 1. 1888), ker se je zavedal, da na dodatno štipendijo z Dunaja ne more računati zaradi »škrtnosti Ministrstva«:

S kakimi podporami, vsaj nečimi, bo bržkone sitno. Prošnja za prodolženje štipendije ne imela bi bržkone uspeha, nevem, če se je v poslednjih letih kedaj zgodila, da jo je kdo imel dalje, če je tudi to po ustavu po dve ali celo tudi tri leta mogoče. Ministerstvo je zmirom škrtno. Ne vem, kak je tukajšnji [Ost. xx verein??? tri besede nečitljive]; morebiti bi mi kaj pomagal, če bi si pod predlogom, da moram v Kazano zaradi omenjenega rokopisa, hotel ogledati zanimivo Povolžje.⁴ Na kako pomoč od Slavj. bl. obč.⁵ po svojem značaju ne morem ne misliti, ne hotel bi biti »neblagodarny bratuška«. Skrbeti moram tedaj zopet sam za se, če se mi tudi dosedanje življenje dosti bolj dopada, ko vsaj takih skrbi nesem imel vsak den. Najrajši bi kaj prevajal, posebno kar more mene zanimati; prevod bil bi tudi dobra vaja v ruščini, pri takem delu se najbolj seznaniš z različnostimi jezikov. (14./26. 1. 1888)

Murko je razmišljal o prevajanju za Jagićev *Archiv*, pripravljen je bil napisati »vsaj izvleček iz kakega dela«, lahko pa bi pisal tudi podlistke o Rusiji, čeprav si je tega najmanj želel zaradi zaostrenih razmer v Peterburgu in na univerzi: »Ali takega dela ne ljubim samega pri sebi in dokler sem v R., nečem tudi ničesar o njej pisati za javnost.« Druga možnost bi bile inštrukcije nemškega jezika ali poučevanje nemške literature, kar bi Murku tudi ustrezalo. Jagića je prosil za

⁴ Pokrajina ob Volgi.

⁵ Slavjanskoje blagovoriteljnoje občestvo/Slovansko dobrodavno društvo

nasvet, pravzaprav je pričakoval od njega rešitev, saj je po začetnem skupnem bivanju v Rusiji ugotovil, da ima nekdanji profesor slavistike na peterburški univerzi v Rusiji številna poznanstva v univerzitetnih in širših krogih: »O vseh teh načrtih bi vendar rad Vas prej prosil za Vaše mnenje, ko govorim o tem z našimi znanci g. Veselovskim, ali Radlovom i. dr. Bodite tedaj tako dobri in pišite mi skoro, kaj Vi mislite.« (14./26. 1. 1888) Kasneje, ko je zapuščal Peterburg in je že misli na vrnitev na Dunaj, je Jagića ponovno prosil za pomoč pri iskanju virov za preživetje: »Daj Bog samo časa in penez, oboje meni zmirom manjka. Prosim Vas, pomislite včasi, če bi bilo kje zame kaj najti. Morebiti lahko postanem že kje učitelj ruskega jezika, saj se že vse rusko uči, celo Madjari.« (25. 2./8. 3. 1888) Enako prošnjo je ponovil še enkrat, ko je januarja 1889 potoval iz Moskve v Lvov in se nato vračal na Dunaj:

H koncu še malo prošnjo. Jaz seveda moram skrbeti, da na Dunaji kakor naj hitreje najdem kako službico, da bom lahko živel. Sem pa ta se kaj takega slučajno ponuja. Če bi Vi kaj primernega zapazili, prosim Vas, zmislite na me. Mesto domačega učitelja, ako se mu da precej svobodnega časa, učitelja ruskega jezika (v vojaških zavodih?), prestavljava, excerptora iz vseh slovarskih časnikov ali nekaj takega si moram poiskati. Bržkone bo treba pridno za pero prijeti in porabiti nekaj od tega znanja, katero sem si za take peneze in velik trud zbral v 1½ leta. (13./25. 1. 1889)

Jagić je imel med ruskimi znanstveniki velik ugled in je Murku močno olajšal življenje v Peterburgu, ko ga je osebno ali s pomočjo priporočil uvedel v svoj krog znancev in prijateljev. Pri tem »je imel veliko veselje«, ker je Murka predstavljal za »Slovana, ki prihaja na Rusko zaradi znanstvenega zanimanja in ne prosi niti ne berači« (Murko 1951: 76). Murko se je v začetku leta 1888 odpovedal ruskemu družabnemu življenju, čajankam in politiziranju v *Slovanskem dobrodelnem društvu* ter se odločil za poglobljen študij ter akademske kroge: »Jaz se hočem v prihodnosti še bolj posvetiti samo znanosti in bom tudi bolj s takimi krogi občeval, od katerih se morem res kaj učiti.« (2./14. 1. 1888) Med Jagićevimi vplivnimi znanci je bil gotovo najuglednejši primerjalni literarni zgodovinar in član Akademije znanosti Aleksander Nikolajevič Veselovski, ki je »po primerjalni metodi raziskoval folklorne snovi in motive v evropskih literaturah (Dolinar 2002: 99). Murka je navdušil za starejšo rusko književnost (Hartman 2002: 74) in študij starejših slovanskih literatur, utrjeval je njegovo zanimanje za ljudsko poezijo (Murko 1962: 244) in ga usmeril v raziskovanje ruske povesti o sedmih modrecih (*Historia septem sapientium*). Murko je že v prvem peterburškem pismu poročal Jagiću, da je bil »v zadnjem času« (22./10. 10 1887) pri Veselovskem, imenoval ga je za »učenega Rusa« in »enega izmed glavnih stebrov« časopisa *Izvestja in Sbornika otdelenija ruskago jazyka i slovesnosti* Oddelka za ruski jezik in književnost Akademije znanosti. Veselovskega je med bivanjem v Peterburgu poglobljeno študiral:

Zdaj čitam posebno Al. Veselovskega manjše spise, njegove recenzije in zasledujem razvitije takega velikana na literarnozgodovinskem polju. Ž njegovo zgodovinsko in zravnjujočo metodo se popolnoma skladam in sem se sam čudil enakosti nazorov, ko sem prečital njegovo nastopno predavanje »O metodê in zadačah istorii literatury, kak nauki« (25. 2/8. 3. 1888)

Na Murka je močno vplival tudi Aleksander Nikolajevič Pypin, slovanski literarni zgodovinar in odličen poznavalec ruske literature (*Istorija russoj literatury*), ki je s Poljakom Włodzimierzem Spasowiczem napisal *Istorijo slavjanskich literatur*. Jagiću je sporočil, da se z Veselovskim in Pypinom dogovarja za svojo nalogo, zato je v Peterburgu »zadnje dni« obiskal tudi Pypina, ki ga je »jako prijazno sprejel«. Murka so v Rusiji bolj kot lingvistika zanimale različne literarnozgodovinske teme, še posebno pa srednjeveška mitologija:

[...] o »Štilfridu in Bruncviku«, o katerih se misli da so prišle iz Českega čez Poljsko na Rusko. Veselovskij v Galackova fil. lit. temu ne verje in o Bruncviku celo misli, da je naravnost prišel iz Nemškega. Natančno preiskovanje tega vprašanja bilo bi ne samo literarnozgodovinsko ampak tudi filološko. Vendar vseh treh naenkrat obdelavati ni mogoče, o Apoloniji in Bruncviku še sploh tekstov ni, ktere bi bilo treba prej ustanoviti. Razen tega pa je sploh njih »vorgeschichte« precej nejasna. Zaradi tega misli g. V.[eselovski] naj vzemem »Pověsti o semi mudrecach«, ki je natančno znana na zapadu, v R.[usiji] pa tudi razširjena v mnogih rokopisih. G. Pypin mi je povedal, da izdanje Bruncvika pripravlja prof. Kazanjski Petrovskij za Mešč. ljub. dr. pismo, samo ne posebno pravilno. O 7 mudr. pa je že v njegovem »Očerku« imenovanih skoro 20 rokopisov, 7 samo v P.[etrogradu] v publ.[ičnaji] bibl.[ioteki] Dela bo tedaj mnogo, če se tega lotim; teško bo dobiti vse rokopise, še teže pa najti poljske, za ktere bom še moral izbrati, ker tudi ta povest je prišla čez Poljsko, g. Pypin misli, da bi lepa in jako [nečitljivo] lingvistična naloga bila referat o vseh nazorih o gramatiki ruskega jezika, vendar tudi to lahko doma delam. Šel sem k g. Pomjalovskemu prašat o Bruncviku. Pripravlja je po enem rokopisu 18. v., ali zna se, da je več še starših, izdanje bo se na vsak način zavleklo. Bržkone bom se po takem lotil 7 mudrecov, ali morebiti Apolonija, samo za tega je treba prej zopet preiskovanja še tudi neizdanih Gesta Romanorum, ktere mi je Morozov priporočal. Vzel bi lahko tudi kako dramo, ali facecije i. t. d. nemško-poljskega začetka. Nezelelen bi zopet rad videl natančno preiskovanje vpliva tujih kritikov na Karamzina [...]. (2./14. 1. 1888)

Murko je sledil predlogu Veselovskega in je vse svoje moči usmeril v raziskovanje zgodovine *Pověsti o semi mudrecach*, »ki je natančno znana na zapadu, v R.[usiji] pa tudi razširjena v mnogih rokopisih« (2./14. 1. 1888). Jagiću je sporočil, da je z odločitvijo zelo zadovoljen: »Po mnogih premišljevanjih zakopal sem se v "pověst o semi mudrecach". Mislim, da je [narbrš?] ena najlepših nalog, ktere sem si mogel izbrati.« (14./26 1. 1888). Pypin mu je za teoretično osnovo naloge predlagal svojo razpravo *Očerok literaturnoj istorii starinnyh povestej i skazok russkih*, v dogovoru z Veselovskim pa je raziskavo razširil v slovanski prostor. Kasneje je Murko napisal več razprav o rusko-bolgarsko-srbskih besedilih, ki so povezane z *Zgodbami o sedmih modrih* (npr. *Beiträge zur Textgeschichte der Historia septem sapientium*, 1890; *Die Geschichte von den sieben Weisen bei den*

Slaven, 1890; *Bugarski i srpski prijevod knjige O sedam mudraca*, 1890) in z ruskim prevodom romana o *Apoloniju iz Tira* (npr. *Die russische Übersetzung des Appollonius von Tyrus und der Gesta Romanorum*, 1892) (Grafenauer 1952: 199).

Rusi so povest o sedmih modrecih dobili v 16. ali na začetku 17. stoletja po poljski predlogi, nato pa so jo širili v rokopisnih različicah 17. in 18. stoletja. Pypin je v Peterburgu poznal sedem različnih rokopisov te povesti in trinajst še drugod po Rusiji, Murko pa je 14./26. januarja sporočil Jagiću, da jih pozna že šestnajst, in sicer »8 jih je v Publ.[i]čnaji bibl.[i]oteki], eden pri knj.[ezu] [P]jotru Andrejeviču] Vjazemskemu, 2 pri [Ivanu] Zabêlinu, 4 pri Gr.[ofici Praskovji Sergejevni] Uvarovi, 1 v Kaz. [nečitljivo].« Kasneje jih je v Peterburgu odkril in prepisal še šest, največ v Publičnaji biblioteki (skupaj tako trinajst v Peterburgu) in še štiriindvajset, ko je potoval po Rusiji (skupaj torej sedemintrideset rokopisov): »V Petrogradu in pozneje na potovanjih po Ruskem so govorili o meni za šalo, da iščem osmega modrijana ali da sem le-ta jaz sam.« (Murko 1951: 73) Najdene rokopise je vsak dan pet ur namensko in sistematično prepisoval v knjižnici, pri tem pa je spremljal tudi, kar je bilo o njih do tedaj napisanega. Delo ga je pritegnilo, čeprav je bilo zahtevno in zamudno. Zavedal se je, da bo moral ostati v Rusiji »do prihodnje zime«, če bo želel natančno raziskati zgodovino povesti o sedmih modrecih:

Povest je obširna in dela bo z njo mnogo bolje kakor sem s prva mislil; celo primerjanje enega rokopisa, popolnoma iste redakcije, je jako težavno in ne jemlje mnogo manje časa kakor samo prepisavanje. Seveda bom moral tudi v poljske redakcije pogledati, ker o tem sem že zdaj prepričan, da je mnenje o poljskem izvorniku pravo. Nazadnje bom seveda moral tudi česki prevod primerjati, vendar p.[poljski] in č.[eški] prevod ali vsaj zadnji bom lahko doma preiskaval, ker ta dva sta tiskana že v [nečitljivi okrajšavi]. Eden r.[uski] rokopis je že tudi [nečitljivi kratici] dr. pism. V XXIX zv. tiskalo s nekaterimi varijantami iz dveh drugih rokopisov. Tega pa mi niti g. Pypin niti Veselovskij nesta povedala. Kakor že zdaj vidim so V. redakcije jako različne in moral bom seveda jih medsebojno odvisnost določiti, k čemur bo prej treba če ne popolnih prepisov in kolacij, tedaj vsaj večih izvlečkov iz vseh. [...] Počitnice lahko porabim, da se z Rusijo bolje seznanim. Volje meni ne manjka (14./26. 1. 1888)

Jagić očitno ni bil najbolj zadovoljen z Murkovo odločitvijo za nalogo o sedmih modrecih, kar je očitno tudi pokazal v pismu, ki ga je 10. 2. 1888 poslal z Dunaja. Murko mu je pomirjajoče odgovoril: »Moja naloga se Vam ne dopada popolnoma kakor se mi zdi. Jaz nekaj časa tudi nesem imel podobnega veselja z njo in posebno sem se bal ogromnega materiala.« (25. 2./8. 3 1888) Murko je upal, da »predmet sam na sebi tudi ne bo posebno nevhvaležen«, in je Jagiću sporočil, da mu naloga postaja vsak dan bolj všeč, »/z/daj se mi je že pa prav priljubila«:

Čitanju sem se privadil; to res ne malenkost, pri vsakem rokopisu treba še je zmirom sprva prav »buchštaboriti« in oči napenjati, tako da sem po 4–5 urnem delu navadno popolnoma utrujen. Prepisal sem si že popolnoma naj starši tekst (od 80 dozdaj meni znanih), precej

podoben onemu, ktereга je izdalo Slov. lj. dr. p. ki pa ima mnogo pokvarjenih mest in že menje čist crkvenoslovenski jezik. (25. 2./8. 3 1888)

Murko je ugotovil, da je na vse ruske rokopisne različice »več ali menje« vplivala poljska predloga. Rokopisi naj bi nastali v Ukrajini in Belorusiji, kar ne bo težko dokazati, zanimivo pa bo »enkrat točno preiskati, kako so ravnali prevoditelji in prepisalci s svojimi predlogami«. Veliko je t. i. svobodnega prevajanja, posamezna mesta pa so povsem predelana in jih bo potrebno natančno primerjati z zapisi v rimskih zbornikih, tako da »/d/ela bo seveda mnogo«, še najtežje pa bo poiskati poljski izvirnik, saj različne latinske redakcije modrecev še niso medsebojno usklajene in analizirane. Murko je opozoril na različne redakcije povesti o modrecih, »/n/a eno redakcijo, ki se nahaja v mnogih rokop. Geste Romanorum se pa sploh dozda neso mnogo opirali«. Jagiću je predstavil zanimivo češko redakcijo povesti, v kateri »cesarica in modrec pripovedujejo vsakemu po 80 povesti«, druga redakcija pa je tiskana le v odlomkih. Murko je žele dokazati Jagiću z obsežno predstavitvijo vprašanja historiatu povesti o sedmih modrecih, da »morebiti se nazadnje le kaj najde, kar bi bilo važno za zapadno kritiko teksta, teh tako razprostranjenih«, predvsem pa bi bilo potrebno poiskati sledi te povesti v ljudskem slovstvu. O sedmih modrecih je nazadnje poročal iz Moskve, kjer je v šestih študijskih mesecih pregledal dvajset rokopisov Povesti o sedmih modrijanih (Murko 1951: 101):

Jaz še hočem slišati gospod Uljanova 21. jan. in po takem bom odpotoval še le 22. Ne morem do tega časa preiskati ruske narodne »skazočne« literature, da bi znal, kaj je iz Sedmih modrecev prešlo v njo, ali upam, da bom več zbornike tudi pri nas našel, raztresene povesti po raznih mestnih izdanih, mi žalibog ostanejo neznane, ali Bog pomagaj; jaz moram enkrat končati. (13./25. 1. 1889)

V Kijevu ni našel nobenega rokopisa te povesti, zato je Jagiću kratko sporočil: »V Kijevu ne mislim dalje ostati.« (13./25. 1. 1889) Podobno tudi v Lvovu, kjer je spoznal, da ne bo našel drugega poljskega prevoda sedmih modrecev, ki bi lahko bil predloga ruskim rokopisom:

Dela tukaj kakor se mi vidi ne bo mnogo, ker starih tiskov nemajo, v druge reči pa se žalibog tokrat ne morem spuščati. Po razgovoru z W. Kętrzyńskim in drugimi učenjaki sem že izgubil upanje najti iskani drugi poljski prevod. (21. 2. 1889)

V moskovskem pismu je tudi Murkovo pojasnilo o recenziji knjige Petra Vladimiroviča Vladimirova *Doktor Francisk Skorina: ego perevody, pecatnyja izdanija i jazyk. 1880*, ki jo je pripravljal za Jagićev Archiv (AfsPh XII, 243–243). Ocena je nastajala med selitvijo iz Moskve v Lvov – več kot polovico je napisal v Rusiji, dokončal pa jo je v Ukrajini: »O Skorini pa Vam hočem te dni prepisati

in že iz Lvova poslati.« (21. 2. 1889). Murko je bil kritičen do svojega pisanja in se je zavedal, da to še ni (znanstveni) članek, da zanj še ni poklican, da pa se še usposablja. Poskušal je napisati boljšo recenzijo, kot jo je pripravil za Vladimirov pregled zgodovine ruskega prevodnega slovstva 17. stoletja:

Razen tega se jaz prvokrat podam v svet z učenimi članki, modrec mora po takem skrbeti, da se pokaže kompetentnega. Prosto hvaliti ali pa oštevati tudi ne za Archiv. Z Vladimirovim »Velikom Zercalom« nesem posebno zadovoljen, ali on je prav za prav to delo že pred 10 leti napisal in jaz mislim, da bo on lahko zadovoljen, ako vidi, da ga še vsaj eden človek dobro preštudiral. (13./25. 1. 1889)

V Lvovu je premislil svoje »opazke« o Vladimirovem *Velikem zrcalu* in jih je želel »nekoliko modificirati«, ker ni želel razžaliti ruskega literarnega zgodovinarja, ki »je strašno občutljiv«. Dokončal pa je recenzijo o Trubarjev sodobniku, beloruskem tiskarju Francisku Skorini (lat. Franciscus Skoryna, 1470–1552), ki je leta 1517 v Pragi natisnil *Biblijo rusko* z deloma reformirano cirilsko pisavo. O tem je prvi pisal ruski literarni zgodovinar Peter V. Vladimirov, Trubar pa je sledil Skorinovi tipografiji (Jović 2008/2009: 406).

Pisma z Dunaja (in dve z Bleda)

Prvo pismo je datirano 1. avgusta 1891. Murko pošilja Jagiću razpavo o Apoloniju Tirskem *Die russische Übersetzung des Apollonius von Tyrus und der Gesta Romanorum*. Poroča, da se Ščepkin zahvaljuje za Poljiški statut, najpomembnejši vir Poljiške republike (območje vzhodno od Splita) iz leta 1400, ki je napisan v hrvaški cirilici; piše o Ščepkinovem poročilu Jagićeve Glagolice (1890) in zapletih pri objavi; Murko bere poljske, češke in ruske časopise, *Kronstadt* in *Praga* sta mu posebno zanimiva.

Drugo pismo, 19. avgusta 1891: Murko čestita Jagiću za odlikovanje pruske vlade Pour le Mérite; Jagića sprašuje, ali je dobil rokopis razprave o Apoloniju Tirskem; Murko končuje prevod Uspenskega; Speranski je bil v Opatiji; članek iz Novega Vremena pošlje Jagiću, ker ga »Argus« omenja; Murko okoli 1. septembra odpotuje v Prago in bi se tam želel srečati z Jagićem pred njegovo potjo v Rusijo.

Tretje pismo, 31. avgust 1891: Jagiću pošilja članek Uspenskega, ki sta ga skupaj pregledala, Uspenski se vrača v Odeso, žena je boljšega zdravja, bila sta v Berchtesgadnu, v Münchenu je bil zadovoljen s svojimi najdbami; poziv Jagića v gosposko zbornico in razmere na Hrvaškem: starčevicijanci proti Strossmayerju; Strossmayer in Milašin; »otročja« demonsracija kijevskih Čehov v Pragi; Murko končuje Miklošičev nekrolog za Letopis Matice Slovenske in bere Ano Karenino; Rešetarja vidi zelo malo, vedno ima na obisku sorodnike.

Četrto pismo, 7. september 1891: Murko je na željo Uspenskega prevedel njegov članek; Jagića prosi za nekaj izvodov/odtiskov *Kleine Anreißer* ml. XIV. 1; dogovoriti se poskuša za srečanje z Jagićem v Pragi, če pa to ne bo mogoče, prosi Jagića, naj pozdravi moskovske in peterburške znance, Veselovskemu pa pove, da bo začel pripravljati izdajo sedmih modrecov v oktobru; Jagića nagovarja, da bi obiskal Krakov in mu sporoča, da bo po vrnitvi iz Prage obiskal njegovo družino.

Peto pismo, 18. avgust 1902: Bratova poroka (22. september) je Murku nekoliko spremenila načrtovano potovanje po Hrvaški, Črni gori in Bosni. Po obisku najmlajšega brata na Reki je konec septembra načrtoval plovbo z ladjo do Boke, nato pa iz Metkovičev še štiri- do petdnevni obisk Mostarja in Sarajeva. Pred 25. septembrom bi se v Opatiji rad srečal z Jagićem in njegovim zetom Rešetarjem, ki »naj mi posluži z nekaterimi nasveti za njegov Dubrovnik, Boko in Črnogoro, kamor se hočem naravnost iz Splita peljati«. Pred tem bi se rad v Celju srečal z Lendovškom in se z jim pogovarjal o slovnici, obiskati je nameraval Oblaka in vsaj en dan ostati v Ljubljani. Jagiću je poročal o pismih Oblaka in Speranjškega, ki sta se pohvalila, da sta se na obisku pri Jagiću v Opatiji dobro imela. Na Dunaju ga je obiskal Matov iz Leipziga, ki je zbiral gradivo o bolgarski književnosti in nato odpotoval v Sofijo, »/z/vedel je tudi, da se Bolgari, ki so bili izgnani zaradi Oblaka, počasi vračajo«. Murko poroča Jagiću, da se »muči« z razpravo o slovenski deklinaciji:

V »občne opazke o sklanji« stlačil sem namreč nauke, da je tudi slovenščina imela razne sklanje, katerih ostanke še danes nahajamo v raznih »izjemah«, kažem paralelne pojave v sedanjih narečjih in pravim, kaj je vplivalo največ na spremembe. S staroslovenščino tudi pri tem jako malo operiram, pač pa iščem za vse primere v zgodovinskem razvitku jezika in v današnjih govorih. V deskriptivnem oddelku pa hočem opustiti deblo, ker s to abstrakcijo je jako malo pomagano, in izhajam od imenovalnika. Bržkone bom o deblu samo v opombi govoril.

Pismo zaključuje z daljšim poročilom iz političnega življenja na Dunaju, predvsem o grofu Taaffeju, omenja pa tudi Aloisa von Prežaka, Andreja Winklerja in somišljenike avstrijskega politika Karla Hohenwarta.

Šesto pismo, 1. avgusta 1894: Murko navaja krajši citat iz dela Antona Semenoviča Budiloviča o novem dokazu »prvenstva cirilice«; odhaja na obisk k materi, nato pa bo dlje časa na Bledu; omenja druženje z Oblakom; 5. avgusta bo v Postojni čitalniška in orlovska proslava, ki se je namerava udeležiti.

Prvo pismo z Bleda, 11. avgusta 1894: Murko se je na Bledu družil s slavistom, klasičnim filologom, urednikom Vijenca in članom JAZU-ja Milivojem Šreplom. Na Bled vabita tudi Jagića, če pa ne bi imel časa za tako pot, pa Murko »res nameravam okoli 20. za nekaj dni k Vam priti«.

Drugo pismo z Bleda, 19. avgusta 1894: Jagić ni prišel na Bled, Murko se je zato napovedal »za kratek čas v Opatijo«, in sicer od srede do sobote, ker se bo v nedeljo udeležil odkritja spominske plošče na Cigaletovi rojstni hiši na Črnem Vrhu nad Idrijo, med vračanjem na Dunaj pa načrtuje še ogled Vrazove rojstne hiše v Cerovcu. Na Bledu ga je obiskal Oblak in dvakrat prespal pri Murku, nato pa odšel v Ziljsko dolino. Murko je ocenil, da je že zelo bolan in v pismu je slutnja smrti, ko Jagiću sporoča:

Študijo o macedonskih narečjih ima precej gotovo, ali metodično ni ž njo zadovoljen ter bi jo hotel prenarediti. Izbijte mu to iz glave, ker gotovo je zanj in za znanost bolje, da jo skoro izda. Bognedaj, da bi ga zatekla smrt, ali kdo bi naj v takem slučaju iz njegovih besed in iz stenografičnih opazek sestavil tako razpravo, kakoršno je on nameraval.

V pismu je tudi zanimiv etnološki zapis:

S Šreplom se imava po starem prav dobro. Ne občudujeva seveda samo narave, ampak študirava tudi ljudi. Našla sva celo – Martina Lutra, ki je v Bleškem jezeru travo kosil! Za karakteristiko naših Gorencev tudi v slavistiki (Kopitar in *si parva licet componere magnis* Krek) pa ni napačna tale faktučna anekdota: Lani je pri cesarski maši na otoku zvana pozabil o pravem času dati znak za mašarje, na kar ga pride drug funkcionar opominjat tako-le: Preklet' hudič, ne boš zvonil, ta velik' Sanctas je!

Sedmo pismo z Dunaja, 3. septembra 1894: Jagić je na Dunaju potreboval stik z indoevropskim filologom Rudolfom Meringerjem in ker ni dobil odgovora, je za pomoč prosil Murka. Jagiću piše, da je odšel do Meringerja, ki pa je po shodu antropologov v Innsbrucku odpotoval v Poreče (Pörtschach) k nevesti in njeni materi, kamor mu njegova »bedienerin« prepošilja pomembnejšo korespondenco. Jagiću je zato svetoval, naj na pisemskem naslovu pripiše »Nachsenden!«. Jagiću se zahvaljuje za fotografijo, ki je bila posneta ob njegovem obisku v Opatiji, pismo pa je zaključil s šaljivim političnim poročilom z Dunaja.

Prva dopisnica, 5. maja 1896: Murko prosi Jagića na Dunaju, naj ruskemu literarnemu zgodovinarju Aleksandru Semjonoviču Archangelskemu pošlje v Zagreb pregled slovanskih apokrifov ukrajinskega cerkvenega zgodovinarja in profesorja na graški univerzi Eugena Kozaka (*Bibliographische Uebersicht der biblisch-apokryphen Literatur bei den Slovenen*) – Jagić ima Murkov izvod tega dela.

Druga dopisnica, 20. julija 1896: Jagiću sporoča v Opatijo, da je opravil korekture za drugi del svojega članka (verjetno AslPh: *Die Literatur zum hundertjährigen Jubiläum P. J. Šafařík's*) in opozarja na veliko tiskarskih napak.

Osmo pismo, 3. maj 1898: Gre za pismo v nemščini. Murko prosi Jagića (verjetno sta se o tem že pogovarjala: »Bezug nehmen auf meine wiederholten mündliche geänderter Wünsche [...]«) za subvencijo bivanja v Zagrebu, Beogradu,

Novem Sadu in Sofiji, da bi lahko nadaljeval svoje raziskave nemških vplivov na slovansko romantiko.

Deveto pismo, 23. julija 1898: Jagiću pošilja izvod dunajskega časopisa *Der Süden* (15. 7. 1898, 2–4), v katerem je Murko »pregrešil članek o Vas« z naslovom *V. Jagić*:

Napisal sem torej, kar sem v naglici mogel. Jezé me nekatere tiskarske pomote, posebno pa moja pomota, da sem Vam krivo preštel dunajska leta. Razlagam si to samo z naglico in s svojo nervoznostjo, ki ju imam od svojih mnogih, posebno pa žurnalističnih poslov.

Za članek o Miklošiču poskuša dognati, ali se je Miklošič potegoval za profesorsko mesto na stolici za filozofijo v Innsbrucku in je zato opravil izpit v Salzburgu, »kar je jako verjetno«. Dekan Filozofske fakultete v Innsbrucku Alois Cathrein je Murku kasneje sporočil, da so za Gabrielovega naslednika izbrali Josefa Jägerja in ne Miklošiča (Murko 1962: 125).

Pisma iz Zagreba

Murko je dva dni po prihodu v Zagreb poslal Jagiću prvo pismo, ki je datirano s 27. avgustom 1898. V njem poroča o Oblakovi zapuščini in priporoča, da naj knjige iz Mozirja in Dunaja prevzame v praški seminar s posredovanjem Kreka, Štreklja in Jagića. Piše o načrtih za Oblakov nagrobni spomenik in nekrologu, ki ga bo pripravil za Letopis (objavil ga je leta 1899, *Dr. Vatroslav Oblak*) ob odkritju spomenika. Jagiću je verjetno že Miklošič razložil svojo insbruško epizodo, o njem pa je Murko še zapisal:

Oženjen pač le ne bil, kajti pri Maria Treu je zapisano kot »ledig«, brat tudi o ženitvi ničesar ne ve, grof Traun pa mi ni mogel na moje vprašanje ničesar pozitivnega povedati. Na vsak način je imel torej z Marie Chvojko neki liaison, ki se je otrokom v drugi obliki predstavljala. To sem torej iztuhlal po 60 letih, ali kje je bil koncipient, nevem za gotovo. Mislim, da je Vam že pisal, kako je pred odhodom na Dunaj kompetiral v Innsbruck za prof. filozofije. Hvala Bogu je bil tertio loco predložen in propal.

Drugo pismo, 28. avgusta 1898: Murko je dopolnil »včerajšnje« prvo pismo z željo Oblakovega očeta, da bi portretni relief za sinov nagrobnik izdelal študent Akademije za upodablajoče umetnosti na Dunaju France Berneker, ki je Vatroslava Oblaka »prav dobro poznal«. Murku ga je priporočil tudi Pavel Turner. Murko je prosil Jagića, naj Bernekerju izroči medaljo z Oblakovo podobo, po kateri naj bi nastal relief.

Prva razglednica iz Zagreba, 4. septembra 1898: Murko sporoča, da se Oblakov portret ni posrečil, zato naj ga naredi Bernekar, ki ne bo predrag.

Druga razglednica iz Zagreba, 28. septembra 1898: Murko je poslal Jagiću kratek pozdrav v hrvaščini na poti z Dunaja v Sofijo; sopodpisan je Ivan Šišmanov, bolgarski literarni zgodovinar in kritik: »Na putu iz Peča v Sofiju i obratno smo se sastali i pijemo za Vaše zdravlje. Za dva dana odlazi Šišmanov u Peč a ja proti Sofiji.«

Ohranjena je tudi razglednica iz Djakova, 4. avgusta 1898, ki je prav tako v hrvaščini: »Na putu od biskupa Strossmayera srdačne pozdrave.«

Razglednica s Krima, Sevastopol (Rusija)

V hrvaščini je tudi razglednica iz Sevastopola (Rusija, Krim, hersoneski samostan), 16. septembra 1900: »U ovoj crkvi ima još stiena bazilike, koja stoji po pričanju na mjestu, gdje se je krstio sv. Vladimir.«

Pisma iz Gradca

Prvo pismo je datirano z 10. marcem 1900: Murko potrjuje sodelovanje pri nastajanju Enciklopedije slovanske literature (Grundriss), navaja nekaj svojih pomislekov in željo, da gesla ne smejo biti preobširna; za tako delo je zelo priporočal bolgarskega jezikoslovca in zgodovinarja Aleksandra Stoyanova Teodorova-Balana.

Drugo pismo, 18. aprila 1900: pismo ni ohranjeno v celoti, le prva stran, na kateri Murko sporoča, da pripravlja svoj članek *Die südslavischen Literatur* za *Die Kultur der Gegenwart* in želi od Jagića zvedeti, o čem bo on pisal v poglavju *Slavischen Sprachen des Mittelalters und der Neuzeit*, da se ne bi podvajala

Tretje pismo, 24. junij 1904: Murko poroča Jagiću o Šreplovi bolezni (želodčne težave); Šrepla priporoča za pisca članka o ilirizmu v Jagićevi Enciklopediji literature; načrt za Bujasov doktorat; študija *O Gorskom vijencu* Pavleta Popovića.

Četrto pismo, 29. marca 1905: Murko piše nekrolog Milivoja Šrepla za Ljubljanski Zvon in pri Jagiću preverja razlike med Šreplovim člankom *Puškin i hrvatska književnost*, ki je bil objavljen Ljetopisu JAZU (1899) in Puškinovem zborniku, ki ga je uredil Jagić.

Prva razglednica iz Gradca, 12. januarja 1906: Murko o pripravi recenzije Ćurčinove knjige *Die serbokroatische Volkspoesie in der deutschen Literatur* (recenzija objavljena v AslPh 1906).

Peto pismo, 18. januar 1906: Jagića prosi za Oblakove rokopise pasijonskih iger, ki so hranjeni v Jagićevem seminarju; doktorandi in specialisti za Rož, Podjuna, Ziljo: Grafenauer, Arnejc,

Druga razglednica iz Gradca, 5. februarja 1906: Jagiću potrjuje prejem treh rokopisov pasijonskih iger na Koroškem.

Šesto pismo, 8. aprila 1906: Murko ima »furunkulo [gnojni čir] na palcu leve noge, pišem Vam iz postelje«; Meringer; Prochaska; piše ostro recenzijo Ćurčinove knjige za Archiv, na kar je Ćurčina tudi opozoril; Te kuge, posebno belgradske, se vendar moramo enkrat braniti, ker kvari najboljše delavce; Belića bi pošteno »zdelal«; Štrekelj in Enciklopedija ter Berneker; Murko dobi sina.

Sedmo pismo, 11. maja 1906: Murko pošlje Jagiću obširno recenzijo Ćurčinove knjige in prosi Jagića, naj jo objavi s pripisom, da je nastala na željo urednika; zanima se, kako napreduje delo za Enciklopedijo.

Osmo pismo, 14. maja 1906: Jagić je napačno razumel prošnjo o pripisu k recenziji Ćurčinove knjige.

Deveto pismo, 17. maja 1906: Murko se zahvaljuje Jagiću za sožalje ob materini smrti; razmišlja o materi in družini; Jagiću pošilja Meringerjeve, Štrekljeve in ženine pozdrave; komentira Jagićev neroden padeč in poškodbo.

Deseto pismo, 28. decembra 1906: Murko je vesel, ker je Jagić zadovoljen z njegovim člankom o Hrvatih in Srbih v časopisu *Oesterreichische Rundschau* (15. 12. 1906, 235–248) in razlaga ozadje nastajanja; Murko ima spet furunkule (tokrat v nosu); občuduje Brücknerja, »ker ga ne morem posnemati v njegovem impresjonizmu. Jaz sedim pri kakem poglavju cele mesece in še ga ne dovršim.«

Enajsto pismo, 3. februarja 1907: Murko pozna Jagićev članek *Die Aufgaben der Erforschung der südslavischen Dialekte*, a opozarja na velik, a spregledan pomen Kašičeve slovnice za knjižni jezik v Bosni: »Jaz bi torej hotel vedeti, ni li vendar že kdo drugi omenil, kaj je skrajne čakavce navelo na Bosno. Kakor tolikokrat bi tudi pri tem vprašanju že krvavo potrebovali Vaš Grundriss ali Enciklopedijo.«; Tresić Pavičić v *Novem Listu* o odnosu med Vukom in Kopitarjem – Murko se zgraža in navaja tudi Prijateljstvo mnenje.

Dvanajsto pismo, 15. junija 1907: Murko je Jagiću zelo natančno razložil vse graške zaplete s Štrekljevo profesuro in ga prosil za pomoč pri ustanavljanju še druge slovanske graške stolice s posebnim ozirom na slovenski jezik in književnost. Mesto je bilo prvotno namenjeno Vatroslavu Oblaku, po njegovi smrti pa naj bi ga nasledil Štrekelj. Pismo tako natančno predstavlja Štrekljev težaven položaj na graški univerzi, da ga objavljam v celoti:⁶

V tričlanski komisiji je bil germanist Seuffert, velik prijatelj Skraupov, ki je o svojem času tudi proti Oblaku in Štreklju glasoval. Človek bi mu torej ne zameril starega nasprotstva, ali vendar je strastno pogreval in izvrčal celo zgodovino druge stolice, ki je bojda nastala iz lektorata, ali vendar je predlagal Titel und Charakter rednega prof. in 2000 kr. doklade,

⁶ Prepisala ga je Nina Horvat, doktorska študentka in mlada raziskovalka na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Univerze v Mariboru.

kakoršno je Štrekel že imel, ali jo je zdaj že deloma izgubil, in protokolirali smo na svojo željo celo uneinziehbare Personalzulage. Po veliki noči pa je prišel v tretjo sejo s predlogom, da se Štreklju da samo neka [??]aktiveszulage za nekak lektorat z naravnost žaljivo motivacijo. Jaz si te spremembe nisem mogel razložiti, in ko sem že vse argumente proti njemu porabil, pravim: Herr Kollege, Sie werfen der fakultät vor, dass sie sich seiner Zeit vom Ministerium und überhaupt von Wien das disigieren liest, wissen Sie, wer ihnen gesagt hat, eine unverziehbare Personalzulage sei unmöglich: Hr. Hofrat Kelle! Na to priskoči in zapusti razžaljen sejo. Stvar je bila namreč ta: 9. marca je bil on pred menoj pri Kelleju, ki je mene vprašal, kaj je s Štrekljem in mi na odgovor: ich beantrage ein Ordinariat, Prof. Seuffert Titel und Charakter eine uneinziehbare Personalzulage, odvrnil: das wird wohl kaum gehen! Jaz sem si mislil, da je isto ravnokar prej njemu povedal, ali ker on trdi, da sploh ž njim o tem ni govoril, sem seveda storil vse, da mi ni mogel očitati razžalitve. Za novo komisijo sem predlagal 5 članov: razen mene in Cornu-ja so prišli na novo Schenkel, Luick in Meringer. Luick je bil Sprachrohr Seufferta in Schönbacha ter predlagal samo Personalzulage, Schenkel pa je hotel posredovati za Titel und Charakter in čakali smo, da se je vrnil iz [nečitljivo] stari historik Däner, ravnatelj naše izpitne komisije, ki je za večino fakultete nekaki orakel. Nesreča pa je hotela, da je bil Meringer kandidat za dekanstvo in postal še bolj previden in bojazljiv, ko je videl, kako se fakultetni matadorji postavljajo proti njemu. Nato je šel vprašat drž. poslanca graškega Hofmanna von Wellenhofa, svojega šolskega tovariša, je li to res proti deutscher Interesse, ako on brani Štreklja. Hofmann je pametno odgovoril: wenn sich der Mann nicht politisch betätigt hat, so finde ich nichts daran. To pa je Meringerjeve nasprotaše še le bolj razkačilo in on ni izvel posledic, ampak je začel posredovati za Titel und Charakter. Jaz sem seveda sam tudi z Dänerjem govoril in sem upal, da ga pridobim, dasi sem že poznal njegovo stališče, ker mi je pred 4 leti rekel: Das Ministerium soll ihn ernennen nur wir können nicht die Hand dazu bieten. Razlagal sem mu med drugim, da ni pametno, ako fakulteta sama dela na to, da se ji Štrekelj oktrojira, ker drugikrat lahko vlada to poskusi z ljudmi, ki ji v resnici ne bodo tako malo neprijetno kakor Štrekelj, ki osebno nima nasprotnika. Konec je bil, da so v 6. seji predlagali: keine Systemisierung eines zweiten Ordinariates oder vorbereitender Stelle, pač pa se naj za Štreklja vse stori: naj se mu da: von seinen jeweiligen Bezügen unabhängige, uneinziehbare und in die Pension einreichernbare Personalzulage, njegovi rodbini pa se naj osigura po primeru dvornih svetnikov za redne profesorje penzija VI. razreda in to bi naj bila zgledeh ene [nečitljivo] Anerkennung seiner Verdienste. Logično bi bilo seveda, da se vsaj predlaga Titel und Charakter eines ordentl. Professors, ali tega niso mogli več predlagati, posebno, ker je Meringer stvar pokvaril, ampak Titel u. Ch. Regierungsrats, kar mora seveda dekan predlagati kot Amtschef. Seveda sem se boril do poslednjega trenutka za ordinarijat in ko sem še enkrat dobil vse ugovore, se mi je reklo: es gibt gewisse Gefühle, mit denen man rechnen muss. Proti »Gefühle« seveda človek ne more ničesar storiti. Ker sem želel, da pride predlog že vendar v sejo 14. junija, sem bil v posebno težavnem položaju: ako ne sprejemem kompromisa, bi večina komisije in fakultete umaknila zopet eden del svojega predloga, bržkone VI. razred, Meringer se je hotel boriti za T. Ch. ord. prof., jaz bi pa ostal sam in bi imel vsega 5–6 glasov za ordinarijat v fakulteti. Moral sem se torej odločiti za to, kar bi moglo Štreklju najbolj koristiti. To je bil vendar le kompromis, ki bi se naj v fakulteti sprejel brez debate, jaz bi pa naj ozračil svoje stališče v Erklärung, ki bi se naj dodala aktu (ne samo protokolu) »mit Zustimmung der fakultät!« Torej pravi Eiertanz: fakulteta hvali na vse pretege Štreklja, predlaga za rodbino in njega VI. razred in po mojem prepričanju nemogočo doklado in nazadnje dovoljuje meni izjavo: da ostane moja Überzeugung »dass eine natürliche, die wissenschaftlichen und lehramtlichen Verdienste Štrekelj's würdigende Lösung der frage nur eine Beförderung zum Ordinarius sein könnte, wofür auf eine Reihe sachlicher Gründe, namentlich die Organisation der slavistischen Studien anderen österreichischen Universitäten

spricht.« Ves predlog je bil včera res enoglasno sprejet, samo pohvalo Štrekljevih etimologij štajerskih imen sem moral črtati, ker fakulteta za to ni kompetentna. Da sem pametno ravnal, so me prepričale volitve: Meringer je propal s 13 (+ en prazen) glasovi proti 19, ki jih je dobil [?]liez, ki bi moral še le po 3 ali 4 letih priti na vrsto, Meringer pa je bil takrat na redu. Zdaj tudi ne more biti v fakulteti nobene mržnje proti Štreklju in meni, ministerstvo pa nam lahko tako nelogičen predlog vrne ali pa Štreklja imenuje naravnost za ordinarija ali pa mu naj da res vse, kar se zanj predlaga, ker potem ima Št. večjo penzijo osigurano nego kot redni profesor. Jaz sem že v izjavi hotel dodati, dass [nečitljivo] begründeten Bedeuten durch eine Ernennung ad personam vollkommen Rechnung getragen werden könnte, ali Schenkli mi je celo dobro opazil: Sie schwächen ja ihre Erblindung ab.

V celem predlogu je najbolj nelogičen dekanov Regierungsrat, ali meni se je to zdelo smešno boriti se za [nečitljivo] rednega prof., ker oboje je »Auszeichnung«, torej Majestätsrecht in Štrekelj si seveda lahko voli, kar njemu bolj ugaja. Zdaj je seveda vse odvisno od političnega položaja, novega ministra in slovenskih poslancev. Priporočam Štreklju, naj se tudi do hrvaških obrne, ker Gradec ima izpitno komisijo za hrv. srbs., torej se naj ta predmet tudi pošteno predava in to je samo mogoče, ako sva dva slavista.

Mene strašno zadržuje »Gesch. d. südslav. Literatur za Kultur der Gegenwart. Imel sem 1 ½ polo prostora, napisal pa sem za celo polo več in moram napisati še nekaj strani. Vrag naj predstavi kratko vse južne književnosti od 9–20. stoletja! Zdaj se seveda bojim, da bom moral spis skrajšati.

Drugači se imamo dobro. Vladko že hodi. Žena Vas vse lepo pozdravlja in s posebnim poklonom Vašim damam pozdravlja Vas in Rešetarja pristrčno Vaš vdani MMurko

Razglednica s Triglava: Murko je bil 7. avgusta 1907 na Triglavu »po ženini želji« in je Jagiću poslal razglednici z žigom Aljaževega stolpa.

Prva dopisnica, 15. avgusta 1907: Murko se Jagiću zahvaljuje za program in sliko, ki ga spominja »na letošnje javno predavanje Strzygovskega na razstavi amaterjev fotografov *Die Photographie auf dem Wege zur Kunst*; sestanek v Mürzzuschlagu s Štrekljem, Meringerjem.

Tretja razglednica, 17. septembra 1907: Murko sporoča Jagiću, da mu on ni poslal *Obzora*; poroča o Meringerju in Štreklju.

Trinajsto pismo, 21. septembra 1907: Murko razlaga nadaljnje zaplete s Štrekljevo profesuro in možnostjo, da bi se Štrekelj prijavil na razpis za slavista v Sofiji in s tem prisilil graške univerzitetne in politične kroge, da ga imenujejo za rednega profesorja in obdržijo v Gradcu. Pismo objavljam v celoti:⁷

Hvala za poročilo o Miletiču. Meni je že po letu obljubil še eno pismo iz Švice, ali ga nisem dobil. Jaz sem potreboval nujno njegov svet o važnem vprašanju, ali med tem sem že storil prvi korak, ko sem izvedel mnenje Jirečkovo. Dobil sem namreč od prof. Dachmetjera v Sofiji prošnjo, naj jim nasvetujem dva slavista izmed Hrvatov, Slovencev ali Rusinov. Ker vem, zakaj potrebujejo dva slavista, sem hotel najprej vsaki odgovor a limine ali pa vsaj vljudno

⁷ Prepisala ga je Nina Horvat, doktorska študentka in mlada raziskovalka na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Univerze v Mariboru.

odkloniti, ker faktično nimamo slavistov, ki bi zdaj radi šli na Bolgarsko, posebno ne priv. docentov, ker to stopinjo že morajo vsaj imeti. Na to pa mi je prišlo na misel, da bi poziv v Sofijo bil najboljše sredstvo, da doseže Štrekelj po navadni akademični poti svoj ordinarijat in da si osiguramo za Gradec edinega specialista za slovenščino. Štrekelj sam je tudi mislil, da ga bolgarska vlada še sme za norca imeti, skoro pa se je sprijaznil celo z mislijo, da res pojde v Sofijo, ako ne bi dosegel svojega cilja. Upanja pa nima mnogo in tudi jaz sem nekoliko skeptičen, ker naši poslanci niso pred 4 leti ničesar dosegli, česar ni predlagala fakulteta, takrat pa so razmere morebiti še hujše, kajti neverjetno je, kaj vlada počenja celo na Kranjskem, kje Nemcem in nemškutarčkom strašno greben raste. Le pomislite si: najprej so zahtevali dež. [nečitljiva beseda in priimek] in šolski referent Kaltenecker, naj bo na I. gimnaziji v Ljubljani, ki ima slovenske paralelke in ogromno večino (5/6) Slovencev, ravnatelj Nemeč (po dveh Slovencih!) in so dobili v dež. šolskem svetu celo večino za groznega nemško-českega Germana Protta v Celju, ker sta po vladarskem namigu glasovala zanj Levec in ravnatelj učiteljska Černivec. To so sicer poslanci zabranili, Levec je vsled tega zapustil predsedništvo (ravnokar je izvoljen Ilešič) in odborništvo v Matici, ker spada k tistim Slovanom, ki ne znajo biti gospodarji na svojih tleh. Vlada je pa po tem iztuhtala drago sredstvo: slovenske paralelke naj dobijo posebnega od ravnatelja odvisnega vodjo kakor v Celju, ravnatelj pa bo Nemeč, ki bo seveda na I. slov. gimnaziji nastavljal kolikor le mogoče Nemce, tako da za naše mandate niti v Ljubljani ne bo več mesta. To je tak škandal, da se mi je zdel neverjeten, ali kakor slišim iz zanesljivega vira bo se res izvršil. Po takem je seveda težko upati, da bo vlada enkrat pokazala svojo moč graški fakulteti, posebno ker vsegamočni Kette tega ne želi. Iz tega vidite, zakaj sem se odločil, da opozorim v Sofiji na Štreklja in dodal sem seveda, naj se do njega oficijalno obrnejo, ker Jireček je celo dobro opazil, da poziv kakega profesorja seveda nič ne velja. Zdaj moramo čakati na uspeh. Če pride Miletič na Dunaj, mu to razložite. Vaše poročilo, da se je v Ženevi naselil, me je še bolj pomirilo. To namreč pomeni, da se je vsaj on odpovedal upanju, da se skoro vrne, torej nisva s Štrekljem njegove pozicije podkopavala. Štrekelj si še seveda zmirom lahko premisli; ali v najhujšem slučaju pa bi res lahko šel na tri leta, kakor se predlaga kontrakt (kot red. za 10.000 fr. ali zahteval bo 12.000, kar dobijo redni profesorji, ako vsprejmejo prof. v Sofiji, ker materialno je on že tukaj ordinarij). Med tem časom bo pač že na Bolgarskem tudi poniknil drugi veter in bilo bi celo dobro, ako bi Štrekelj takim slavistom kakor sta Miletič in Conev zadržal mesto. Vendar tega sploh ne bo treba, ker to bi že bilo za vraga, ako se nam ne bi posrečilo Štreklja obraniti. Če mi fakulteta ne bi šla na roko, pojdem seveda tudi jaz na ministre, da mu enkrat pošteno razložim, da so dobri učitelji slovenščine ne samo slovenski ampak tudi državni in nemški interes, za te pa je vendar treba vseučiliške stolice.

Meringer me sicer vedno vabi, naj pojdem jaz na Dunaj, da v ministerstvu razložim, kako je prišlo do našega sklepa, ali jaz sem o svojem času izročil vse gradivo Štreklju, da ga porabi za ministerstvo in poslance, in moram seveda najprej vedeti, bi li moja intervencija bila umestna, zdaj pa je itak treba čakati, kaj bo s Sofijo. Meringer hoče priti okoli 8. oktobra in bi Vam javil svoj prihod, če si le v zadnjem trenutku ne premisli, ker on je tak nevrastbenik, ki potrebuje vselej sopotnika, zaradi tega nagovarja vedno mene, naj grem ž njim.

Moja žena, ki se klanja Vam in gospe soprogi, je bila včera izvoljena za predsednico novoustanovljene ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda. Tako ji tudi jaz s svojimi skušnjami pomagam malo zbirati graške razkropljene slovenske ovčice, ker sam se tukaj dozdam nisem dal vpreči v jarem društvenega delovanja, katerega poznam predobro iz Dunaja.

Prisrčno pozdravlja Vaš vdani MMurko

Štirinajsto pismo, 15. decembra 1907: Murko izčrpno poroča, kako je v Baslu prišlo do pobude, naj bo prihodnji *Philologentag* konec septembra leta 1909 v Gradcu in da se je bodoči predsednik Schenkl odločili tudi za slavistično sekcijo, ki bi jo naj pripravila Štrekelj in Murko, predsedoval pa naj bi ji Jagić. Murko je bil prepričan, da se v okviru slovanske sekcije »slovenska individualnost že lahko poudarja«.

Petnajsto pismo, 27. decembra 1907: Murka veseli, da je Jagić sprejel vodnje slavistične sekcije na graškem kongresu leta 1909; obrisi programa, ki bo južnoslovansko in starocerkvenoslovansko usmerjen; Jagiću čestita za začetek Enciklopedije; Štrekljev premalo premišljen odgovor v Sofijo; za fonografsko komisijo je Jagiću predlagal Bujasa in Breznika; za Bujasa prosi tudi finančno podporo Balkanske komisije; o Krekovičevi razpravi v *Nastavnem Vjesniku*; o Vuku; o E. Ščepkinu; o objavah v *Die Kultur der Gegenwart*.

Šestnajsto pismo, 28. maja 1917: Murka so povabili na filozofsko fakulteto v Leipzig za Leskienovega naslednika. V pismu se zahvaljuje Jagiću za lepe želje ob odhodu v Leipzig:

Težko se je ločiti s 56 leti od domovine, v celem sem bil v Gradcu zadovoljen, mnogoletna omejitev na južno slovanstvo je imela marsikaj dobrega, vendar ostal sem preveč slovanski filolog, dasi nebi navzlic vsem žalostnim skušnjam s slovanstvom želel delokroga na veliki univerzi, ki hoče, da se slavistične študije na Nemškem razširijo in povzdignejo.

Gradivo za moje delo o epiki zbiram, ali obdelovati ga ne morem, dokler nisem prepotoval še jugovzhodne Bosne in tudi novopazarskega sandžaka, kar bo vendar enkrat mogoče.

Sedemnajsto pismo, 12. aprila 1917: Murko predstavi Jagiću nastopni govor, ki ga bo imel v Leipzigu: »Dogovoril sem se z Windischem, da bom v obligatnem nastopnem govoru v Leipzigu govoril o die Aufgaben der slav. Phil. in Deutschland ali morebiti bolje o Die slav. Philologie in Deutschland.«

Pisma iz Leipziga

Prvo ohranjeno pismo iz Leipziga je napisano v nemščini in datirano z 20. oktobrom 1918: Murko je imel štiri tedne odobrenih počitnic v domovini, ostanek počitnic je izkoristil za študijsko potovanje; Jagiću razlaga dogodivščine v Sprewaldu; prosi ga za zanimiv govor Virchowa v Berlinu; o srečanju z župnikom Liebschujem; v Lužiški Srbiji se je povzpел na hrib Czorneboh in je gledal na Bielboch ter razmišljal o jeziku; bere Križanića.

Prva razglednica iz Leipziga, 24. januarja 1920: Na njej je Murkova osebna štampljka z naslovom. Jagiću sporoča, da je dobil »novoletni pozdrav«, da je predlagan za profesorja na zagrebški univerzi; njegovega članka o Jirečku ni dobil.

Druga razglednica, 28. februarja 1920: Murko se zahvaljuje Jagiću za knjižico o Jirečku; piše o delu na univerzi in svojih učencih; iz Zagreba in Beograda nima novih informacij, odloča se za Prago.

Pisma iz Prage (in razglednica iz Benešova/grad Konopiště)

Prva razglednica, 26. julija 1922: Murko pošilja Jagiću pozdrave iz štiri-najst dnevnih počitnic v Konopištu. Sprašuje ga, ali je dobil revijo *Slavia*. »Ne pozabite res na "Slavio". Weingartova recenzija Vašega "Apostola" (ako ga še imate, prosim Vas zdaj), bo Vam pokazala, da nam še znate mnogo povedati.«

Prvo pismo iz Prage, 16. septembra 1922: Jagiću sporoča, da je njegovo v Konopište poslano dopisnico dobil v Jugoslavijo: »Nisem Vam odgovoril, ker sem nameraval vrniti se čez Dunaj.« Uredil je, da bo Jagić redno dobival *Slavia*. Razume ga, da ne potuje več rad in da je pot v Prago utrujajoča. Murko razmišlja o Jugoslaviji in »beogradskem« centralizmu.

Drugo pismo iz Prage, 24. oktobra 1922: Murko piše Jagiću o reviji *Slavia* o finančnih in vsebinskih težavah. Objavil je Rešetarjev članek, k pisanju pa vabi Jagića:

Danes me je O. Brock vprašal za Miklošičevo adresu, ali jaz sem ga moral na Vas »uputiti«. Ako ste kaj pri njem našli za »drobnosti« Slavie, prosim Vas, oziroma g. Miklošiča, da mi jih pošlje. Brocku išče korespondencijo njihovega historika P. J. Munch-a, ali bojim se, da se v Miklošičevi zapuščini ne bo mnogo našlo.

Tretje pismo, 12. julija 1923: Gre za zadnje pismo v korespondenci med Murkom in Jagićem, v katerem se je Murko razveselil Jagićeve želje, da še enkrat pride v Prago:

Vaša želja, da še vidite enkrat Prago in naš seminar, se lahko v jeseni izpolni. Kakor so mi v ministerstvu rekli, Vas lahko pozovemo semkaj kot milega gosta. Prof. Restanek, ki je rektor prihodnjega leta, bo seveda Vaše prepise stol. spomenikov prav rad hranil v našem seminarju. Jaz se hočem okoli 1. sept. vrniti iz domovine čez Dunaj in Vas pri tej priliki obiskati, da se pogovorimo, kedaj in kako bi Vi mogli potovati v Prago. Jaz odpotujem danes v Celje, 19. pa pojdem v Varaždinske Toplice na kake 3 tedne. Tako bom videl enkrat bliže tudi Vaš Varaždin, katerega sem samo iz daljine gledal že od mladih let.

Vatroslav Jagić je štiriindvajset dni kasneje umrl. V zadnjem pismu je bilo nekaj simbolike – Murko nikoli ni bil v Jagićevem rojstnem kraju, zadnje tri tedne Jagićevega življenja pa je preživel v Varaždinskih Toplicah in si je ogledal tudi Jagićev Varaždin ter tako simbolno strnil življenjski krog Vatroslava Jagića. Bila sta si blizu, čeprav se Murko ni strinjal z oznako, da je jagićevec,

oba pa sta velik del svojega življenja in dela posvetila Rusiji, njenemu jeziku, literaturi in kulturi.

Literatura

Darko DOLINAR, 2003: Matija Murko in slovenska literarna veda. *Evropsko leto jezikov. Sodobna slovenska književnost. Matija Murko*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 12. Ur. Marko Jesenšek. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 98–107.

Ivan GRAFENAUER, 1952: Matiji Murku (1861–1952) v spomin. *Slovenski etnograf* 5, 197–207.

Bruno HARTMAN, 2003: Matija Murko (1861–1952). *Evropsko leto jezikov. Sodobna slovenska književnost. Matija Murko*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 12. Ur. Marko Jesenšek. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 73–79.

JEMBRIH 2019 = Alojz JEMBRIH, elektronsko pismo Marku Jesenšku, 22. 1. 2019.

Pavle JOVIĆ, 2008/2009: Prispevek Primoža Trubarja in njegovih sodelavcev k reformi cirilice. *Slavistična revija* 56/4, 57/1, 405–409.

Matija MURKO, 1951: *Spomini*. Ljubljana: Slovenska Matica.

– –, 1962: *Izbrano delo*. Ljubljana: Slovenska Matica.

NSK R 4610b = *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*, fasc. Murko Jagiću.

MURKOS BRIEFE AN JAGIĆ (1887–1923)

Die Korrespondenz zwischen Matija Murko und Vatroslav Jagić eröffnet Einsichten in Murkos wissenschaftlich-fachlichen Werdegang. Sein fachlicher Weg begann mit der Studienreise nach Russland (St. Petersburg, Moskau, Lwiw), fand Fortsetzung mit seinem Engagement bei der Zeitschrift *Archiv für slawische Philologie* von Jagić, danach mit der Professur (Privatdozentur für slawische Philologie) an der Universität Wien (Habilitation 1897) sowie an der Universität Graz (1902–1917) als Nachfolger von Gregor Krek. Eine kurze Zeit verbrachte er in Leipzig (1917–1920), nach 1920 war er an der Prager Universität tätig. Einige vereinzelte Briefe betreffen seinen Aufenthalt in Sewastopol (Krim), Benešov (Schloss Konopiště), Zagreb, Djakovo, Bled sowie auf dem Triglav (August 1907).

Der erste Brief aus St. Petersburg wurde angenommen an Jagić gerichtet („Da se ne bo preveč gradiva nabralo, pišem Vam že danes.“); Murko berichtete über die Verhältnisse an der dortigen Universität und beendete den Brief mit der Begrüßung der Wiener Germanistik- und Slawistikprofessoren Miklošič und Heinzel sowie mit der Ankündigung eines baldigen Schriftwechsels mit den beiden („Klanjaje se g. Miklošiču in g. Heinzlu, kterima bom še pisal...“).

Der letzte Brief an Jagić wurde aus Prag kurz vor dessen Tod geschickt (12. Juli 1923). Vom Slawisten und klassischen Philologen Milan Rešetar, Jagićs Nachfolger an der Wiener Universität und Professor in Zagreb erfuhr Murko von Jagićs schwerer Erkrankung. Nach seiner Genesung erfolgte die Einladung nach Prag, wozu es allerdings nicht kam, da Jagić

infolge einer Lungenentzündung unerwartet starb. Einer Aussage im letzten Brief an Jagić ist zu entnehmen, dass die Nachricht über Jagićs Tod Matija Murko in Varaždinske toplice (Bad Warasdin) erwischte: „Jaz odhajam danes v Celje, 19. pa pojdem v Varaždinske Toplice za kake 3 tedne. Tako bom videl enkrat bliže tudi Vaš Varaždin, katerega sem smo iz daljine gledal že od mladih let.“